

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
Uprava RS za zaščito in reševanje

Osnovna šola

UČNI NAČRT
IZBIRNI PREDMET
PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

VARSTVO PRED NARAVNIMI IN
DRUGIMI NESREČAMI

FEBRUAR 2009
Redakcijsko pregledana verzija

Učni načrt za izbirni predmet

Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami (7. ali 8. razred 35 ur ali 9. razred 32 ur)

DELOVNA SKUPINA

mag. Janez Merc, Gasilska zveza Slovenije

Olga Andrejek, Urad za izobraževanje in usposabljanje, Uprava RS za zaščito in reševanje

Nataša Poje Jovičič, Urad za izobraževanje in usposabljanje, Uprava RS za zaščito in reševanje

dr. Andreja Lavrič, Urad za izobraževanje in usposabljanje, Uprava RS za zaščito in reševanje

Ana Bogdan Zupančič, Osnovna šola Sostro, Ljubljana

Benjamin Kocutar, Osnovna šola Trnovo, Ljubljana

Gregor Škafar, Osnovna šola Sostro, Ljubljana

RECENZENTI

Miran Bogataj, poveljnik Civilne zaščite Republike Slovenije

red. prof. dr. Marko Polič, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta UL

Kazalo

- 1. OPREDELITEV PREDMETA**
- 2. SPLOŠNI CILJI, KOMPETENCE**
- 3. CILJI IN VSEBINE**
- 4. STANDARDI ZNANJA**
- 5. MEDPREDMETNE POVEZAVE**
- 6. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA**
- 7. VREDNOTENJE**
- 8. MATERIALNE MOŽNOSTI ZA IZVEDBO POUKA**
- 9. ZNANJE IZVAJALCEV**

1. OPREDELITEV PREDMETA

Izbirni predmet Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami vsebuje učni načrt za obravnavo vsebin o varstvu pred nesrečami v 7. ali 8. razredu v obsegu 35 ur ter v 9. razredu v obsegu 32 ur. Učenec lahko obiskuje izbirni predmet le eno leto.

Cilji in vsebine predmeta se povezujejo z vsebinami, ki jih učenci obravnavajo pri obveznih predmetih od 1. do 9. razreda in zunajšolskih dejavnostih. Učni načrt je zasnovan tako, da učenci pri izbirnem predmetu razširjajo in poglobljajo svoje znanje.

Vsebine predmeta so naravnane na pridobivanje temeljnega znanja učencev o:

- pojavu naravnih in drugih nesreč kot stalnem spremljevalcu človeštva;
- dejavnem odnosu človeštva do nesreč;
- vlogi sodobne družbe, načinu življenja, odnosu do okolja in njihovem vplivu na nastanek nesreč;
- ogroženosti zaradi naravnih in drugih nesreč;
- ukrepih za preprečevanje nesreč in ukrepanju pred nesrečami, med njimi in po njih;
- pomenu prostovoljstva in delu reševalnih služb.

Predmet pri učencih in učenkah spodbuja razvoj teh stališč in vrednot:

- oblikovanje dejavnega odnosa do okolja;
- želje po ohranjanju vsega našega okolja in usmerjenost v prihodnost skupaj z iskanjem novih preventivnih ukrepov, s katerimi bi izboljšali razmere za življenje in gospodarjenje;
- oblikovanje dejavnega odnosa do ogroženosti zaradi nesreč;
- pripravljenost na pomoč drugim in prostovoljno delo.

2. SPLOŠNI CILJI, KOMPETENCE

Splošni cilji izhajajo iz kompetenc (priporočila Evropskega parlamenta in sveta z dne 18. 12. 2006, UL Evropske unije L 394/10).

Učenci

a) pridobijo temeljna znanja o družbeni odvisnosti nastanka in razvoja organiziranih oblik za zaščito in reševanje ob nesrečah:

- pridobijo temeljno znanje o ogroženosti ljudi, živali, rastlin in okolja zaradi naravnih in drugih nesreč. Spoznajo vrste, vzroke in posledice morebitnih nesreč v širšem in tudi ožjem okolju;
- se seznanijo z nastankom in razvojem organiziranih oblik za zaščito in reševanje (različnih reševalnih služb in organizacij, ki so danes vključene v sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami);
- spoznajo sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Sloveniji in ovrednotijo njegov pomen.

b) pridobijo temeljna znanja o potrebnosti organiziranja različnih reševalnih služb in vlogo posameznikov v njih

- spoznajo naloge in pomen humanitarnih organizacij ter jih znajo naštet;
- spoznajo in razčlenijo pomen osebne in vzajemne zaščite;
- spoznajo in ovrednotijo poklic gasilca in pomen gasilstva za našo družbo;
- spoznajo organizacijo, opremljenost in vlogo Slovenske vojske za opravljanje nalog zaščite in reševanja ob naravnih in drugih nesrečah;
- primerjajo in razčlenjujejo naloge in organizacijo različnih reševalnih služb ter humanitarnih organizacij, njihovo poslanstvo in organizacijo;
- primerjajo organiziranost posameznih organizacij in jih razvrščajo glede na nujnost vključevanja ob posameznih nesrečah.

c) razvijajo kritično mišljenje:

- razčlenjujejo in vrednotijo ravnanje družbe in njeno povezanost z naravnimi in drugimi nesrečami;
- razmišljajo o posledicah današnjega ravnanja za prihodnost in iščejo različne, varnejše zamisli za prihodnji razvoj in življenje ter načine njihovega uresničevanja.

d) pridobivajo izkušnje ter razvijajo spretnosti in veščine:

- znajo ukrepati pred nesrečami, med njimi in po njih (s poudarkom na nesrečah, ki lahko nastanejo v njihovem ožjem okolju);
- se usposobijo za skupinsko delo in delo v posebnih okoliščinah;
- poznajo, primerjajo, vrednotijo in izvajajo ukrepe za preprečevanje nesreč;
- pridobijo temeljno znanje o požarnem varstvu, gorenju ter spretnosti in veščine za gašenje začetnih požarov, preprečevanje požarov, uporabo gasilske opreme in tehnike ter osnove gasilske taktike;
- spoznajo, analizirajo in pridobijo spretnosti in veščine za vključevanje v ukrepanje med nesrečami, predvsem pa za dejaven odziv na različne oblike človekove ogroženosti;
- spoznajo in ovrednotijo, da je večina požarnovarnostnih težav posledica človekovega napačnega ravnanja, ki pa je hkrati izhodišče za izboljšanje pripravljenosti na požare.

e) razvijajo vrednote:

- spoznajo in zavejo se pomena varnosti kot vrednote in razvijejo potrebo po njenem stalnem negovanju;
- zavejo se pomena in nujnosti stalnega upoštevanja navodil za varno delo in gradijo zavest o varnosti kot dobrini, v katero moramo nenehno vsi vlagati;
- se zavejo in spodbujajo razvoj vrednot altruizma, solidarnosti, prostovoljnosti in drugih, ki razvijajo sožitje;
- razumejo prepletenost vidikov (gospodarskih, tehničnih, družbenih, socioloških in drugih) pri nastanku in reševanju različnih ogroženosti.

3. CILJI IN VSEBINE

Učitelj/-ica cilje, zapisane v učnem načrtu, uresničuje tako, da upošteva splošne standarde znanja (SZ) in posebna znanja (PZ), ob upoštevanju interesov učencev. Splošna znanja pri izbirnem predmetu Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami so potrebna za splošno izobrazbo ob zaključku osnovne šole in so namenjena vsem učencem/-kam, ki izberejo ta predmet. Posebna znanja opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava po svoji presoji glede na zmožnost in interese učencev/-k.

1. UČNI SKLOP: VRSTE NESREČ

Učenci/-ke:	Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
	<p>Spoznajo in naštejejo naravne in druge nesreče.</p> <p>Opredeležijo medsebojno povezanost naravnih in družbenih dejavnikov ter njihov vpliv na nastanek nesreč.</p> <p>Razvrščajo naravne in druge nesreče po vzrokih za njihov nastanek.</p> <p>Raziskujejo in analizirajo različne naravne in druge nesreče.</p> <p>Spoznajo družbene dejavnike povezane z nastankom in preprečevanjem nesreč.</p> <p>Razlikujejo med dejavniki, ki vplivajo na večjo ali zmanjšano varnost v različnih življenjskih okoliščinah.</p> <p>Razčlenjujejo požare, eksplozije in poplave.</p>	<p>Naravne in druge nesreče</p> <p>Vrste nesreč</p> <p>Vzroki za nastanek naravne in druge nesreče</p> <p>Vrste nesreč v Sloveniji</p> <p>Razumevanje dejavnikov, ki v mikrookolju povzročajo nesreče</p> <p>Pripravljenost človeka na nesreče</p> <p>Potrebe in načini ravnanja za varno življenje</p> <p>Nesreče kot posledice terorizma</p>

Učenci/-ke:	Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
	<p>Se podrobneje seznanijo s posameznimi vrstami naravnih in drugih nesreč in ukrepi za njihovo zmanjšanje.</p> <p>Primerjajo vlogo posameznika v različnih naravnih in drugih nesrečah iz domačega okolja.</p> <p>Primerjajo ogroženost lokalnega okolja in širše družbene izkušnje.</p>	<p>Pričakovane posledice nesreč</p> <p>Pričakovani učinki preventive na posledice nesreč</p> <p>Prometne nesreče, požari in preventiva</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
ZGO: naravne in druge nesreče, ki so pustile vidne posledice v prostoru GEO: naravnogeografski in družbenogeografski dejavniki in njihova vloga pri nastanku naravnih in drugih nesreč TIT: tehnične naprave za preprečevanje nesreč in za reševanje GOS: prehrana med nesrečo SLO: pisanje različnih spisov, opozoril, navodil, zgodb ...	<ul style="list-style-type: none"> • Pravila v vsakdanjem življenju • Odgovornost posameznika v družbi in okolju • Razvijanje pozitivne samopodobe • Socialna razsežnost nesreč • Izkušnje dosedanjih nesreč

2. UČNI SKLOP: VARSTVO PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/-ke:</p> <p>Spoznajo in vrednotijo različne oblike spoprijemanja z nesrečami skozi zgodovino.</p> <p>Spoznavajo in analizirajo odvisnost med razvojem družbe in odnosom do naravnih in drugih nesreč.</p>	<p>Razvoj varstva pred poplavami, potresi in požari</p> <p>Vloga gasilske organizacije v različnih obdobjih</p> <p>Vloga CZ pri zaščiti in reševanju</p> <p>Vloga vojske pri zaščiti in reševanju</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/-ke:</p> <p>Presojajo vlogo in pomen Civilne zaščite, vojske in vojaštva v različnih obdobjih.</p> <p>Razčlenjujejo razvoj oblik spoprijemanja z naravnimi in drugimi nesrečami.</p>	<p>Civilna zaščita</p> <p>Vojaštvo in vojska</p> <p>Nevladne organizacije</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
ZGO: Primeri naravnih in drugih nesreč v preteklosti in danes	<ul style="list-style-type: none"> • Oblike naravnih in drugih nesreč ter oblike pomoči • Vloga različnih organizacij in društev v varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami • Vojska in vojaštvo pri zaščiti in reševanju

3. UČNI SKLOP: SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
<p>Učenci/-ke:</p> <p>Spoznajo in ovrednotijo temeljne dele sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.</p> <p>Raziskujejo in spoznavajo vrste, naloge in organiziranost sil za ZRP.</p> <p>Spoznajo gasilsko organizacijo in ovrednotijo njen pomen.</p> <p>Spoznajo vlogo Slovenske vojske pri zaščiti in reševanju ob nesrečah.</p> <p>Na primerih preučujejo vlogo različnih reševalnih služb in se podrobneje seznanijo z osebno in vzajemno zaščito.</p>	<p>Naloge v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami</p> <p>Sile v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami</p> <p>Dejavnost Civilne zaščite</p> <p>Poklicno in prostovoljno delo gasilcev</p> <p>Slovenska vojska pri zaščiti in reševanju</p> <p>Številka 112</p> <p>Učenci pri osebni in vzajemni zaščiti</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
<p>Učenci/-ke:</p> <p>Se seznanjajo z dolžnostmi in pravicami državljanov v varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami.</p> <p>Razčlenjujejo svoje izkušnje v odnosu do naravnih in drugih nesreč.</p> <p>Predstavijo svojo vlogo pri osebni in vzajemni zaščiti ob različnih naravnih in drugih nesrečah.</p>	<p>Pravice in dolžnosti pri zaščiti in reševanju</p> <p>Učenec v preventivi, zaščiti in reševanju</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>GEO: nesreče so pustile posledice v prostoru in prostor je pomemben dejavnik za nastanek nesreč</p> <p>ZGO: pomen različno organiziranih sil za boj z naravnimi in drugimi nesrečami v zgodovini</p> <p>DDE: odgovornost za lastno varnost in varnost drugih</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prostor je tudi posledica delovanja nesreč • Neupoštevanje naravnih zakonitosti pomeni izziv za nove nesreče • Izkušnje iz preteklosti nas bogatijo • Pomoč kot vrednota • Humanost kot vrednota • Prostovoljnost kot vrednota

4. UČNI SKLOP: PRIPRAVLJENOST IN PREVENTIVA

Učenci/-ke:	Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
	<p>Spoznajo naravo in pomen ognja in osnove gorenja, gašenja, ter požarno preventivo z vidika varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.</p> <p>Spoznavajo plamen, požar in eksplozijo kot vzrok za nesrečo.</p> <p>Razčlenjujejo in raziskujejo lastnosti gorenja posameznih vrst gorljivih snovi.</p>	<p>Pojem gorenja in požara</p> <p>Najpogostejši vzroki požarov</p> <p>Najpogostejši požari in preventiva</p> <p>Nevarnosti požara in eksplozije – preventiva</p> <p>Od vrste gorljive snovi sta odvisna naša varnost in gašenje</p>

Učenci/-ke:	Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
	<p>Razčlenjujejo dejavnike, ki povzročijo, da gorenje preide v požar.</p> <p>Primerjajo različne vrste gorljivih snovi in njihovo obnašanje ob vžigu.</p>	<p>Ogenj kot potreba</p> <p>Požar – nevarna stran ognja</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>GEO: ogenj kot oblikovalec prostora</p> <p>KEM: gorljive – negorljive snovi (kisik pospešuje gorenje)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pomen preventive kot vrednote

5. UČNI SKLOP: UKREPI VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Učenci/-ke:	Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
	<p>Raziskujejo različne primere naravnih in drugih nesreč in se na podlagi ugotovitev učijo ukrepati ob različnih nesrečah.</p> <p>Predstavijo ravnanje ob požaru, poplavih, potresu ali kakšni drugi naravni nesreči v različnih okoliščinah.</p> <p>Na primerih razčlenjujejo požare, ki jih povzročajo otroci.</p> <p>Ovrednotijo čuvanje gozdov pred požari.</p> <p>Spoznajo pomen psihične odpornosti in ranljivosti pri otrocih in mladostnikih pri nesrečah.</p> <p>Spoznajo pomen psihične pomoči otroku in družini ob nesrečah.</p>	<p>Opozorila za nesrečo</p> <p>Ravnanje pred nesrečo, med njo in po njej</p> <p>Ukrepi ob naravnih in drugih nesrečah</p> <p>Ukrepi ob požaru, poplavih in potresu</p> <p>Pomen preventive za otroke</p> <p>Nevarnost in ukrepi pri gozdnem požaru</p> <p>Psihična odpornost in ranljivost pri otrocih in mladostnikih ob nesrečah</p> <p>Psihična pomoč otroku in družini ob nesreči</p> <p>Smrt kot posledica nesreče in</p>

	žalovanje Organizacije, ki pomagajo žrtvam naravnih in drugih nesreč Pomoč učencev žrtvam nesreč
--	--

Učenci/-ke:	Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
	<p>Predstavijo ravnanje ob tistih naravnih in drugih nesrečah, ki so v konkretnem lokalnem okolju najznačilnejše in najpogostejše.</p> <p>Predstavijo svoje izkušnje, če so se sami znašli na kraju nesreče.</p> <p>Predstavijo svojo vlogo pri ukrepih varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.</p>	<p>Ukrepi ob požaru</p> <p>Ukrepi ob potresu</p> <p>Ukrepi ob poplavih</p> <p>Uporaba (priročne) zaščitne in reševalne opreme</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>GEO: medsebojna odvisnost prostora in ukrepanja ob naravnih in drugih nesrečah, varovanje gozdov pred požari, posledice požarov v gozdovih</p> <p>ZGO: bogastvo izkušenj iz dogodkov v zgodovini</p> <p>NAR: odvisnost ukrepov od naravnih dejavnikov</p> <p>DDE: sposobnosti za razvoj moralnega presojanja in delovanja, altruizem</p> <p>TIT: tehnične naprave za javljanje nevarnosti</p> <p>SLO in LVZ: pisanje in risanje poučnih stripov, opozorilnih plakatov, zloženek ..., ustvarjanje didaktičnih igrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izkušnje staršev, učencev in učitelja • Pomen spoštovanja naravnih zakonitosti • Dejaven odnos do nesreče • Vedenje o nesreči kot vrednota • Varnost kot vrednota • Etičnost, morala, smrt, žalovanje • Pomoč otroku in družini

6. UČNI SKLOP: ZAŠČITNO IN REŠEVALNO ORODJE IN OPREMA

Učenci/-ke:	Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
	<p>Spoznajo in uporabijo zaščitno in reševalno opremo in orodje.</p> <p>Predstavijo, katero (priročno) zaščitno in reševalno opremo bi lahko uporabili v različnih okoliščinah.</p> <p>Uporabijo osebno zaščitno opremo (gasilca ali tisto, ki jo imajo na voljo doma, v šoli).</p> <p>Uporabijo vedrovko za gašenje z vodo in zračno peno.</p> <p>Uporabijo ročni gasilni aparat.</p> <p>Raziskujejo, katera priročna gasilna sredstva bi lahko uporabili.</p>	<p>Pomen orodja in opreme za zaščito in reševanje</p> <p>Delovanje različnega orodja in opreme</p> <p>Vrsta in namen uporabe zaščitne opreme</p> <p>Vedrovka in način njene uporabe</p> <p>Ročni gasilni aparat in njegova uporaba</p> <p>Uporaba priročnih gasilnih sredstev</p>

Spoznajo zaščitno in reševalno opremo Slovenske vojske.	Oprema Slovenske vojske za pomoč ob nesrečah
---	--

Učenci/-ke:	Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
	<p>Uporabijo zaščitno in reševalno orodje in opremo, ki je v PGD.</p> <p>Seznanijo se z zaščitnim reševalnim orodjem in opremo v šoli in razčlenjujejo možnosti za uporabo te opreme.</p> <p>Predstavijo svoje izkušnje, če so se sami znašli na kraju nesreče. Razmišljajo in predstavijo svojo vlogo pri ukrepih varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.</p>	<p>Uporaba zaščitne in reševalne opreme</p> <p>Postopen pristop do ponesrečenca</p> <p>Odgovornost pri ukrepih varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami</p>

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
<p>GEO: medsebojna odvisnost prostora in ukrepanja ob naravnih in drugih nesrečah</p> <p>ZGO: bogastvo izkušenj iz dogodkov v zgodovini</p> <p>NAR: odvisnost ukrepov od naravnih dejavnikov</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izkušnje staršev, učencev in učitelja • Pomen spoštovanja zakonitosti • Dejaven odnos do nesreče • Vedenje o nesreči kot vrednota • Varnost kot vrednota

7. UČNI SKLOP: PRAKTIČNE VAJE

Učenci/-ke:	Učni cilji (SZ)	Obvezne vsebine
	<p>Spoznajo pomen evakuacije ob ogroženosti.</p> <p>Se pripravijo in opravijo evakuacijo iz razreda.</p> <p>Razčlenjujejo ravnanje učencev pri opravljeni evakuaciji. Naredijo evakuacijski načrt domačih bivalnih prostorov. Ponovijo evakuacijo, pri čemer upoštevajo izkušnje, ki so jih pridobili pri predhodnih dejavnostih.</p> <p>Z razpravo ugotovijo, katere nevarnosti se pojavljajo pri evakuaciji.</p> <p>Spoznajo različne ročne gasilne aparate in se jih naučijo uporabljati.</p> <p>Naučijo se uporabljati priročna gasilna sredstva.</p>	<p>Evakuacija kot ukrep</p> <p>Izvedba evakuacije</p> <p>Vaja uporabe ročnih gasilnih aparatov in priročnih gasilnih sredstev</p> <p>Ogled gasilnih aparatov na OŠ</p>

Učni cilji (PZ)	Izbirne vsebine
Učenci/-ke: Opravijo evakuacijo cele šole. Z igranjem različnih vlog opravijo delo v različnih skupinah.	Vloga učitelja pri evakuaciji Vloga različne skupine pri evakuaciji

Medpredmetne povezave	Kroskurikularne teme
ŠVZ: pomen kondicije in spretnosti za izvedbo evakuacije	<ul style="list-style-type: none"> • Evakuacija lahko pomeni življenje • Nevarnosti pri evakuaciji

4. STANDARDI ZNANJA

Učenec/-ka:

- zna opredeliti različne nesreče iz svojega okolja, vzroke za njihov nastanek in morebitne posledice;
- se zaveda skupnih značilnosti in zahtev različnih vrst nesreč;
- spozna organizacijo varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in razume pomen posameznikovega ukrepanja ob različnih nesrečah;
- zna razložiti nevarnosti, ki jih povzročajo poplave, potresi in požari ter zna naštetih najnujnejše ukrepe za večjo varnost;
- zna opredeliti pomen organiziranja požarne in druge varnosti;
- pozna naloge gasilskih enot in prostovoljnih gasilskih društev (PGD);
- pozna pomen psihične odpornosti in ranljivosti pri otrocih in mladostnikih ob nesrečah;
- sodeluje v evakuaciji in jo ovrednoti;
- pripravi evakuacijski načrt domačih bivalnih prostorov in ga ovrednoti;
- razčleni povezanost potrebe po uporabi ognja, vode in drugih dobrin z nevarnostjo za nastanek različnih naravnih in drugih nesreč;
- pozna glavne oblike tveganja, ki se pojavijo pri gorenju različnih vrst gorljivih snovi;
- pozna značilnosti različnih gorljivih snovi in nekaj ukrepov za njihovo gašenje;

- pozna uporabo gasilskega orodja in opreme ter zaščitno opremo za gašenje;
- pozna postopek prijave nesreč;
- pozna številko 112 in namen njene uporabe;
- zna opredeliti poklic gasilca in drugih reševalcev;
- pozna pomen prostovoljnega in humanitarnega dela;
- pozna pomen sodelovanja (skupinskega dela) z drugimi pri zaščiti in reševanju;
- zaveda se pomembnosti upoštevanja navodil vodje za uspešno reševalno akcijo.

5. MEDPREDMETNE POVEZAVE

Vsebine varstva pred nesrečami so v devetletni osnovni šoli vključene v večino predmetov po načelu medpredmetnosti in kroskurikularnosti. V tretjem triletju se cilji in vsebine predmeta varstvo pred nesrečami povezujejo predvsem s predmeti: zgodovina, geografija, državljska in domovinska vzgoja ter etika, naravoslovje, matematika, tehnika in tehnologija, športna vzgoja, biologija in fizika. Priporočamo sodelovanje učiteljev različnih predmetov pri načrtovanju in izvedbi dejavnosti.

Medpredmetne povezave med izbirnim predmetom Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami lahko potekajo z drugimi predmeti, ki jih učitelji lahko dopolnijo oziroma popestrijo z vsebinami pri predmetu:

- Zgodovina: Z obravnavo naravnih in drugih nesreč, ki so pustile vidne posledice v preteklosti, učenci spoznajo socialne razsežnosti nesreč in izkušnje z nesrečami pridobljene skozi zgodovino. S primeri naravnih in drugih nesreč v preteklosti spoznajo oblike naravnih in drugih nesreč ter oblike pomoči, vlogo različnih organizacij in društev v varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Obravnava teh vsebin nas bogati in opozarja, da sta pomoč in humanost družbeni vrednoti.
- Geografija: Učitelj v povezavi z drugimi vsebinami s področja geografije lahko predstavi naravnogeografske in družbenogeografske dejavnike ter njihovo vlogo pri nastanku naravnih in drugih nesreč. S tem opozori na odgovornost posameznika v družbi in okolju ter na socialno razsežnost nesreč. Nesreče so pustile posledice v prostoru in prostor je

pomemben dejavnik za nastanek nesreč. Neupoštevanje naravnih zakonitosti pomeni izziv za nove nesreče. Učitelj pojasni medsebojno odvisnost prostora in ukrepanja ob naravnih in drugih nesrečah. Pri vsebinah, ki obravnavajo gozdove, opozori tudi na varovanje gozdov pred požari in posledice požarov v gozdovih, ter da je ogenj lahko tudi oblikovalec prostora. Učitelj lahko pojasni, da so ukrepi v naravi odvisni od geografskih dejavnikov in opozori na pomen spoštovanja naravnih zakonitosti. Pri vseh navedenih vsebinah lahko upošteva učitelj svoje izkušnje, izkušnje učencev in njihovih staršev.

- Slovenščina: Branje besedil in pisanje različnih spisov, opozoril, navodil, zgodb in drugih besedil o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami spodbudi učence k razmišljanju o pomoči ob nesrečah. S tem učenci razvijajo vrednote, kot so pomoč drugim, humanost in prostovoljnost.
- Kemija: Pri vsebinah o gorljivih – negorljivih snoveh (kisik pospešuje gorenje) učitelj pojasni tudi o gorenju kot eksotermni kemijski reakciji. S kemijskim eksperimentalnim poskusom učenci lahko preverijo reakcijo med gorljivo snovjo in kisikom. Pri tem učitelj pojasni ukrepe za varnost pred požari in pomen preventive.
- Tehnika in tehnologija: Tehnične naprave so potrebne za preprečevanje nesreč in za reševanje. Učitelj opozori na tehnične naprave za javljanje nevarnosti v šolskem okolišu in povpraša učence po njihovih izkušnjah z njimi. Učence spodbuja k upoštevanju pravil v vsakdanjem življenju, ki so povezane z javljanjem nevarnosti.
- Gospodinjstvo: Učitelj opozori na ukrepe za preprečevanje požarov in gašenje požarov pri kuhanju. Opozori tudi na problematiko zagotavljanja hrane med večjimi naravnimi in drugimi nesrečami in obveznosti gospodinjstev glede zalog.
- Državljska in domovinska vzgoja ter etika: Učitelj vsebine poveže z ukrepi varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki pri učencih krepijo sposobnosti za razvoj moralnega presojanja in delovanja. Spodbuja odgovornost za lastno varnost in varnost drugih. S tem učenci razvijajo vrednote, kot so varnost, pomoč drugim, humanost in prostovoljnost. Izpostavi tudi vsebine, kot so smrt (posledica nesreč) in žalovanje. Vsebine povezane z etiko in moralo poveže z ukrepi varstva

pred naravnimi in drugimi nesrečami in izhaja iz izkušenj učencev in njihovih staršev.

- Likovna vzgoja: Učitelj usmeri aktivnosti učencev pri predmetu k vsebinam s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Učenci lahko na te teme rišejo poučne stripe, opozorilne plakate, zloženke, izdelujejo lutke itd.
- Športna vzgoja: Učitelj opozori na pomen psihofizične pripravljenosti na izvedbo evakuacije in preživetje ob naravni in drugi nesreči. Opozori tudi na nevarnosti pri evakuaciji iz športnih objektov.

6. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pri predmetu varstvo pred nesrečami se uporabljajo različne metode in strategije poučevanja. Poudarek je na pridobivanju preprečevalnih izkušenj v lastnem okolju ter na skupinskem (sodelovalnem) pridobivanju znanja in spretnosti pri zaščiti in uporabi tehnike za reševanje. Osnovne učne metode so razgovor, prikazovanje, raziskovalno ter praktično delo in metode utrjevanja. Izbirni predmet omogoča notranje razlikovanje glede na zahtevnost izbranih vsebin, ki jih bodo učenci spoznavali na vzgojno-izobraževalnem področju.

Posebno pomembni načini dela so:

- razgovor, ki ga uporabljamo pri vodenih razpravah o varstvu pred nesrečami in pogledih na varnost ter mogočih rešitvah, razlogih in podobno. Z razgovorom naj bi pri učencih vzbudili stalno potrebo po varnosti na vseh področjih, še posebej po varnosti pred naravnimi in drugimi nesrečami. Družba danes tej potrebi še vedno namenja premalo pozornosti, nanjo se odziva predvsem samodejno in z zamudo;
- projektno učno delo, pri katerem poteka medpredmetna obravnava posameznega zaščitno-reševalnega problema, in sicer od zasnove do predstavitve dosežkov na šoli, v gasilski enoti, gasilskem društvu, drugih društvih in organizacijah ter v lokalni skupnosti. Učenci sodelujejo pri zbiranju in urejanju podatkov o posameznih temah iz

preteklosti, o stanju ogroženega objekta v okolju ali o stališčih prebivalcev do posameznega vprašanja o zaščiti in reševanju pred naravnimi in drugimi nesrečami;

- problemski pouk, pri katerem se obravnavajo primeri iz literature in z videa ter tudi resnični primeri o raznih oblikah ogrožanja in tudi psihološki dejavniki, ki vplivajo na ravnanje ob nesrečah. Večje znanje in pripravljenost pri učencih krepi sposobnost smotrnega vedenja, da v različnih zapletenih in tveganih razmerah ne ravnajo neustrezno;
- razvijanje sposobnosti za inovativno ravnanje, iznajdljivost v različnih položajih, saj pri delu nikoli ni mogoče predvideti vseh postopkov in dejanj, vsaka nova zgodba prinaša tudi nove izzive;
- simulacije izbranih rešitev, taktičnih zamisli ali uporabe različnih vrst tehnike ter zaščitnih in reševalnih sredstev. Učenci lahko spoznajo predvidene in tudi nepredvidene posledice;
- izobraževanje s pomočjo didaktičnih iger. Učenci z igro pridobivajo znanje o tem, kaj morajo storiti pred nesrečo, med njo in po njej;
- multimedijško izobraževanje s pomočjo računalniških iger in interneta. Multimedijško izobraževanje je v informacijski družbi za učence priljubljen vir informacij. Prek različnih medijev: zvoka, slike, videa, animacije in besedila učenec z igro pridobiva znanje in veščine o zaščiti in reševanju;
- igra vlog, ki je dejavno lotevanje opravljanja preprečevalnih in izvedbenih nalog varnosti pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Zaradi doseganja predvidenih učnih ciljev je pomembno, da se uporabljajo različne metode in strategije poučevanja. Z razgovorom in razlago (pripovedovanje, opisovanje, pojasnjevanje, premišljanje, dokazovanje, poročanje) pri uvodu v obravnavo posameznih tem in pri neposredni obravnavi novega gradiva učence privedemo do tega, da pri praktičnem delu sami načrtujejo preventivne ukrepe. To so:

- ponovitev osnovnega znanja, ki so ga učenci pridobili pri drugih predmetih in interesnih dejavnostih;
- spoznavanje dejavnikov ogrožanja ter taktičnih in tehničnih možnosti za dejaven odnos do postavljenih domnev;

- spoznavanje osnov gorenja in gašenja ter osnov požarne preventive pri požarni varnosti;
- pridobivanje temeljnih veščin pri uporabi zaščitne in reševalne opreme.

Glavna načela izbirnega predmeta varstvo pred nesrečami so:

- interdisciplinarnost (povezanost predmeta z drugimi predmeti in vrstami znanja),
- altruizem,
- prostovoljnost,
- usmeritev v prihodnost, iskanje zamisli in rešitev za ohranjanje preteklosti in sedanjosti za zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij.

Učenci se pri projektnem delu, ki vsebuje raziskovalno in sodelovalno delo, delo z različnim videogradivom in besedili, analizo različnih vzročnih in posledičnih dejavnikov ogroženosti pred naravnimi in drugimi nesrečami in taktičnih rešitev, delo z zaščitnim in reševalnim orodjem ter opremo in delovna srečanja z gasilskimi in drugimi strokovnjaki, ki opravljajo naloge varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, naučijo zaznavati ogroženost v različnih okoljih in to nevarnost tudi preprečevati.

7. VREDNOTENJE

Pri oblikovanju ciljev in meril preverjanja in ocenjevanja znanja naj bodo učitelju/-ici v pomoč zapisani pričakovani dosežki. Dosežki so zapisani tako, da omogočajo učitelju/-ici preverjanje in ocenjevanje znanja na različnih taksonomskih stopnjah.

Preverjanje in ocenjevanje znanja morata biti zasnovano tako, da omogočata učencem/-kam:

- izkazovanje različnih vrst znanja in veščin,
- upoštevanje različnih stilov učenja in individualnih značilnosti,
- navajanje na samopreverjanje in samoocenjevanje.

Preverjanje in ocenjevanje znanja naj temelji na postopku, ki se opira na cilje, ter omogoča sprotno in končno preverjanje ter učencem/-kam pomaga pri izpopolnjevanju celovitega znanja.

8. MATERIALNE MOŽNOSTI

Za pouk predmeta varstvo pred nesrečami niso potrebne posebne specializirane učilnice. Učilnice naj bodo opremljene s standardno avdiovizualno opremo, zaželeno pa je tudi računalniška oprema z možnostjo dostopa do interneta. Zaradi varnosti je priporočeno, da se učenci s praktično uporabo opreme, taktike in tehnike seznanijo v gasilskem domu in na kraju samem, pri tem pa naj sodelujejo strokovni delavci iz gasilskih in drugih organizacij, ki so vključeni v zaščito in reševanje.

9. ZNANJE IZVAJALCEV

Ta predmet lahko v osnovni šoli poučuje tisti, ki izpolnjuje zahteve, določene v Pravilniku o smeri izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli (Uradni list RS, št. 57/99, 8/01, 64/01, 73/03, 72/07) in pedagoški strokovni delavci šole (pedagogi, svetovalni delavci...). Vsi morajo opraviti ustrezen program usposabljanja, ki ga bo pripravila Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje v sodelovanju z Gasilsko zvezo Slovenije. Izvajalci si bodo v dodatnem programu izobraževanja pridobili znanje iz zaščite in reševanja, požarnega varstva ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.